

PAŠAM SAVA SAIMNIECĪBA.

KOMEDIJA VIENĀ CELIENĀ.

DRAMATISKAIS PERSONALS.

Vilks — ģimnazijas virsskolotājs.
Katriņa Jēriņ — Vilka radniece un saimniece.
Ceipurs,
Plēsums — skolotāji, Vilka darba-biedri.
Elmas jaunkundze,
Ripiņ' jaunkundze — skolotājas, Vilka darba-biedrenes.
Bračka — ekspresis.
Sētnieks.

LAKS UN VIETA.

Tagadne. — Kāda pilsēta Latvijā.

SKATUVE.

Virsskolotāja Vilka dzīvoklis.

Vidū balti apklāts galds un kādi krēsli. Labajā pusē, vairāk uz priekšu, durvis uz dzīvokļa otru istabu; tālāk, vairāk uz dibenu, durvis uz ķēķi. Dibenā, vairāk uz labo stūri, durvis uz koridoru. Kreisajā pusē logs ar aizkariem un puķēm, ar krāsainu papīru apliktos podos. Pie loga mazāks galdciņš un pāra vieglu krēslu. Uz galdciņa sārta skolnieku burtniču un rakstāmas lietas. Blakus logam, vairāk uz priekšu, dīvans. Starp durvīm labajā pusē plaukti ar grāmatu rindām; uz virsējā plaukta dažas vāzes ar sakaltušām puķēm. Pie sienām šur tur kādas gleznas, un dibenā, pret vidu, sienas pulkstens. —
Gaiša pēcpusdiena. —

KATRIŅA.

Gadus četrdesmit veca, pavirša un nevērīga kustībās; tīra tikai vēl istabu, kaut gan pulkstens jau trīs pēc pusdienas; noņēmusi uz viena krēsla atzveltnes lielu putekļu lupatu un mēslu liekšķerī zemē, viņa stumda krēslus kā ar dusmām un slauka grīdu ar slotu, ka put vien; pie grāmatu plauktiem viņai slotas kāts ķer vienu vāzi, un tā ar visām puķēm nokrīt zemē. E!.. ē!.. Maita, nu tā noskrēja! Pacilā dažus saplīsušās vāzes gabalus, nosviež zemē atpakaļ un slauka projām ar visām puķēm. E!..

VILKS.

Gadi trīsdesmit pieci vecs; mēteli mugurā, cepuri galvā, ar portfeli padusē, ienāk pa durvīm no koridora; noliek portfeli uz mazā galdiņa un velk nost cimdus. Katrīn, kāpēc āra durvis bij atkal vaļā? Cik reižu jau es neesmu sacījis, ka durvu nedrīkst turēt vaļā, bet tas nekā nepalīdz — tu tā neievēro!

KATRINA.

Pietur uz brīdi slotu, tā kā padomā ko un tad runā kā netaisni apvainota, brīnīdamās un sirdīdamās. Vī —! Tad ta' brīnums, ka durvis reiz palikušas vaļā! Kuŗam tad nevar kādreiz aizmirsties? Eku nu nelaime, ka durvis reiz palikušas vaļā!.. Grūsta krēslus un slauka tālāk.

VILKS.

Reiz vaļā? — Reti kad viņas ir cieti!

KATRINA.

Tad redz, kas par runāšanu! Durvis itin nekad neesot cieti! — Es jau nesaku, ka man nebūtu kādreiz aizmirsies. Tāpat jau var aizmirsties kaut kuŗam cilvēkam. Bet nekad neesot cieti!..

VILKS.

Es nesaku, ka nekad nava cieti, bet — ka bieži ir vaļā!

KATRINA.

Piepeši apstādamās slaucīt. Hē! Tad redz nu, kā runā! Nupat tak teica, ka durvis esot man vienmēr vaļā — un nu atkal pats sagroza!

VILKS.

Kā ar žēlumu un apnicis. Ak Katrīn!.. apdomā nu pate, vaj es sagrozu, vaj tu!

KATRINA.

Kā tad es sagrozu? Es runāju, ko esmu dzirdējuse! Nupat jau pats teici, ka durvis man vēl nevienu vienīgu reizi neesot bijušas cieti!..

VILKS.

Atmet ar roku un nogriežas sāpus. Ak Dievs! Aizkustināju tikpat kā lapseņu pūli!..

KATRINA.

Kā pārsteigta un izbrīnējusēs. Vī—! Kā lapseņu pūli!.. Ta' tu domā!.. Pats vienmēr ļaunuma pilns! Ne laipnas runas, ne pasacīšanas, ja kas nav pa prātam. Tikai ar dusmām! Ar sevišķi skarbu un rešņu balsi. „Durvis vienmēr vaļā! Durvis vienmēr vaļā!..“

VILKS.

Vilkdams nost mēteli, ko uzmet turpat uz dīvana gala, un nolikdams cepuri. Nu diezgan, diezgan! Apnicis, Katriņ, briesmīgi apnicis klausīties!..

KATRINA.

Apnicis? — Kā tad! Ciet vien tu klusu: tev nav brīv savas mutes nemaz vaļā taisīt! — Un man nav apnicis klausīties? Te tas slikti, te atkal tas!..

VILKS.

Lai tas Kungs ir žēlīgs! — Neteikšu, neteikšu vairs nekā!..

KATRINA.

Nu zināms! Labāk ir, kad staigā apkārt kā bez mēles. Tak jau Dievs cilvēkam priekš tam ir muti devis, ka viņš var pateikt, ja kā vajadzētu. Kā godīgi cilvēki dara!.. Bet te tu laipna vārda nedzirdēsi. Tikai nošņāc kā jūra, ja nav kas pa degunam. — Tak nu esmu dzīvo-

juse visādās vietās, bet visur cilvēkiem bija valoda. Tikai te nav! Es saku: visur sava laipnība un satikšana. Tā Navaržavā pat... Bija jau nu tik bagāts un smalks kungs, ka, domātu, varētu gan arī lepns būt; bet tik laipni pasaka, ja kā vajag un ko grib... Navaržavas kungs —

VILKS.

Nu diezgan, diezgan! — Navaržavas kungs!.. Kur es tik labs būšu! — Bet drēbju gan es priekšnamā kārt vairs nevaru. Viens mētelis jau aizgāja; tāpat aizies arī otrs...

KATRĪŅA.

Atkal pārtraukdama slaucīšanu. Ak tā? Tad arī tur es tā vainīgā? Zināms, zināms! — Un kas tur nu būtu tikdaudz ko runāt: tak jau pavalkāts mētelis bija, ne vairs kāds jaunais. Bet nu man daudzina to ik dieniņas! Es vainīga! Es tā lielā grēciniece!..

VILKS.

Asāki. Vaj tad es?

KATRĪŅA.

Nu — ko tur vairāk! Beidzot iznāks vēl, ka es to mēteļu būšu zagļiem iedevuse! Nujā! Tā jau laikam ar' domā — kauns tikai acīs teikt? Nujā! Saki vien droši — es jau tāpat zinu, ko tu domā! Nujā: tad es esmu to mēteļu zagļiem padevuse! Nujā! — Tad redz, kādā godā es esmu nu tikuse! Paldies, radniek, paldies par to godu!..

VILKS.

Izbrīnējies. Vaj tu, Katrīņ, domā driz traka palikt, vaj arī traka jau esi?

KATRĪŅA.

Nujā! Traka ar' vēl turklāt! Nostājas pavisam
slaucīt; kā uz kaŗu sataisījūsēs. Zagle un traka!
Zagle un traka!..

VILKS.

Lēnīgi, nožēlodams. Esi nu prātīga, Katriņ! Kad
tad es esmu teicis, ka tu zagle? Apdomā ar',
ko tu runā!

KATRĪŅA.

Apdomā vien pats! Kas tad tie nupat bija par
vārdiem? Pats saka — un tad atkal liedzas!

VILKS.

Es sacīju?

KATRĪŅA.

Kas tad sacīja? — Tas mētelis esot manis dēļ
nozagts... ar manu zināšanu... nu — tad es
esmu to kādam atdevuse!.. Es nu gan esmu
dums cilvēks un neskolots, bet tikdaudz nu es
saprotu gan ar'!.. Nebiju gan šur nākdama to
domājuse! Sak, dzīvošu kā pie sava brāļa un
darišu visu cik labi vien varēdama! Bet redz,
ko tu dabū par savu labu sirdi: zagle! Tad
paldies, paldies par to zagles godu!.. Sāk
atkal dusmīgi slaucīt, ka putekli vien kūp.

VILKS.

Tev laikam tas vārds tik stipri patīk, ka gribi
viņu sev uztept! Ko tad es tur varu līdzēt!..

KATRĪŅA.

Apstājas, klausās un pārdomā, tad piepeši. He! Tad
redz nu! Gribēja izliegties, ka šis neesot vis
tā teicis, bet nu pašam misījās! — Tā tad es
zagle gan!..

VILKS.

Atmet ar roku, atsēstas pie mazā galdiņa un iespiež galvu rokās. Ko tur nu!..

KATRĪŅA.

Sākdama par jaunu slaucīt — un taisni uz mazā galdiņa pusi. Hehehe! Kā reizēm misās! Negribētu gan teikt, bet izsakās! Ar ko jau sirds pilna, tas nāk ar' laukā — tur nekā nevar darīt! Blēžojies cik gribi!..

VILKS.

Vaj nu reiz nebūs gana... to pātaru — un putekļu ar'?

KATRĪŅA.

Kā Vilka nemaz nedzirdējuse. Zagle! Traka! — Tad redz, kādi vārdi viņam ir priekš tevis glabājami sirdī! — Lai nu runā, lai runā kā grib! Ka tik mana sirds ir skaidra! Un tā man ir riktīga!..

VILKS.

Es, Katriņ, sacīju, ka nu būs gana —!

KATRĪŅA.

Nebūs vis vēl gana! — Nujā: tad man jau bijis par to mēteļu ar kādu norunāts — un tad es atdevuse! — Eku radnieks, eku godīgs cilvēks, likdams otram virsū tādu šmuci!..

VILKS.

Tu atdevuse? Tev bijis tā jau norunāts! Katriņ — es vairs nekā nesaprotu!

KATRĪŅA.

Nu vairs nesaprot! Pats runā — un tad brīnās! Kāda blēdība! Bet ka tik mana sirds ir riktīga! Zināms, tā jau nu mana vaina bija, ka

man bija aizmirsies tās durvis aizslēgt. Bet kuŗam cilvēkam tad nevar kādreiz kas aizmirsties? Un kad nu redzēja, ka man durvis palikušas vaļā, vaj tad tik grūti bija iztaisīt? Rokas jau vis tur nenokristu! Bet kas to dos! Tad jau nevarētu otra par zagli iztaisīt. Ak tu Dieviņ! — Bet kā tad Navaržavas kungs... arī pagrabā iegāja līdz, ja man bija kas nesams, un pievēra durvis, ja jau kādreiz vajadzēja... Un tak bija tik bagāts un smalks cilvēks!.. Slauka ap pašām Vilka kājām.

VILKS.

Pacel galvu un novēršas, vairīdamies no putekļiem. Kas tā nu par būšanu, Katriņ — tagad tik vēl slaucīt istabu! Stipri nošķavājas. Žvaks! Fu—tu!.. Ko tu visu rītu esi darījuse?!

KATRINA.

Vī — visu rītu! Ka tikvien būtu, kā tā istaba jāslauka! Bet kas tad uz tirgu skries? Nav jau tas ar' tepat aiz vārtu. Nošķavājas savukārt. Kā!

VILKS.

Pasmiedamies. Āre! Put kā piedarbā. — Met nu mieru. Man nava nekāda prieka šķaudities!

KATRINA.

Paej nost, lai es te aizņemu — to lielumu. Kas zin, ka atkal kāds ienāk... Slauka.

VILKS.

Atkāpdamies, nepacietīgi. Met tak mieru — es sa-ciju! Es nevaru tā dzīvot... kad ap mani slauka kā piedarbu —!

KATRĪŅA.

Vī — cik nu smalks! Ak tu manu dienī! Nu es vairs nedrīkstēšu ne istabas slaucīt! — Bet kā tad Navaržavas kungs... dažudien nemaz no mājas negāja laukā, kad tā kāja bija slima; bet es tāpat izslaucīju istabu. Vēl tik laipni pasaka, lai es palīdzot šim piecelties un aiziet uz citu vietu... Un tak bija tik bagāts un smalks kungs!.. Šķavas. Khī! Khī!

VILKS.

Šķavā reizē ar Katriņu. Žvaks! Sirsnīgi pats nosmejas. Nu — jā... Navaržavas kungs!.. Bet es neesmu Navaržavas kungs. Un viņam bija kāja slima. Bet man nav vis kāja slima. Atkāpjas uz istabas dibenu un pamana uz grīdas vāzes drumslas un izkaisītas puķes. Kas tad tas? Ak tā: viena vāze ir pagalam! Jā, jā! — Tējkannai zars nost! kafejkannai kliņķis nost! zupas traukam osas nost! Paceļ dažus veselākus ziedus, aiznes un liek pie citiem otrā vāzē uz grāmatu plaukta. Tā, Katriņ, es arī to saprotu, ka tam Navaržavas kungam bijuse kāja nost...

KATRĪŅA.

Nostādamās atkal kā uz ilgāku runāšanu un saspiezdama rokas sānos. Ak tu manu dienī! Tad nu būs atkal ko graužt! — Nezin kā slaukot ar slotas kātu piedūrās un nokrita. Un kas tur nu būtu tikdaudz ko runāt: tāds nieka podiņš, ka jau nu saplīsis — saplīsis... Bet nu jau es zīnu, ka miera nebūs! Nu — es jau viņu samaksāšu. Nekliedz vis nekā: samaksāšu, samaksāšu!

VILKS.

Vaj es, Katriņ, prasu, lai tu ko samaksā? Bet uzmanīgāki jau tu varētu strādāt: tās lietas tiešām arī maksā naudu.

KATRĪŅA.

Saprotu! saprotu! Ka jau negribētu, lai samaksā, tad arī nerunātu! Bet tas jau tā tiek darīts, lai es noprotu! Taisni nekad nekā nesaka!

VILKS.

Ej nu, Katriņ! Tev jau nu šodien atkal ir uzņākuse tā trakā reize!..

KATRĪŅA.

Nujā! nu jā! Traka un traka! to vien jau nu es dzirdu! Bet tik traka es vēl neesmu vis! — Tad ta' brīnums, ja kas saplīst! Kuram tad nevar kas saplīst? Kas strādā, tam jau arī kur metas! Un citur jau ar' vis tik daudz tā nepiemet! Kā Navaržavā pat...

VILKS.

Nepacietīgi. Nu labi! labi! Gana!

KATRĪŅA.

To jau var atrēķināt no mana lona! Esmu gan nabadze, bet no otra ar' es nekā negribu! Tad labāk es badu nomirstu —!

VILKS.

Zaudēdams pavisam pacietību. Zināms, zināms! — Bet es badu nomirt negribu! Nes iekšā pusdienu!

KATRĪŅA.

Noteikti. Pusdienu nav vēl gatava. Nopirkusēs tāda cietāka gaļa — vēl vārās.

VILKS.

Ar bailēm. Vēl vārās?

KATRIŅA.

Vienaldzīgi. Vārās. Tā vēlāku uzliku. Ar to tīrgus skriešanu!..

VILKS.

Vēl vārās?! Bet man tak gribas ēst! Kamēr šorit astoņos izdzēris glāzi ūdens!..

KATRIŅA.

Būs jau, būs, — tik nu vēl drusciņ jāpagaida. Vaj tas nu kāds brīnums, ka kādreiz ir vēlāk?..

VILKS.

Tīri ar izmisumu. Kādreiz?! — Bet kad es esmu dabūjis pusdienu laikā? Nekad! — Gaidi stundu un vairāk!.. Katriņ, es nevaru tā izturēt! es vairs nevaru!!.

KATRIŅA.

Ak tu manu dienī! Tad redz, kāda valoda! Nevienu reizi neesot pusdienu gatava laikā! Tad saproti nu te dzīvot un strādāt! Kas par tevi ko bēdā: skrien vaj uz kakla krizdams!..

VILKS.

Neskrien! — kas tev liek skriet? Bet pusdienu dod laikā! Cik reižu es neesmu to lūdzin lūdzis! — Piekūsis, izsalcis... bet jāgaida! Velns lai parauj!..

KATRIŅA.

Tad nu būs atkal ko šventīt! Eku nu brīnums, ka pusdienu vēlāku!.. Notiek jau tāpat citur ar'; bet nekur tā nelādas. Ja vajag, tad pasaka ar laipnību —

VILKS.

Ievedams otrā istabā. Velns lai parauj!..

KATRINA.

Soli vien nu mani velnam, soli vien! Bet redz, ka neraun vis! Ja jau viņš tik lustīgs rāvējs būtu, tad būtu kādreiz arī jau parāvis!..

VILKS.

Otrā istabā, stipri. Velns lai parauj!.. Svārkus novilcis, nāk ārā, nesdams mazgājamo bļodu, un dodas uz ķēķi pēc tīra ūdens.

KATRINA.

Aši nomet slotu un atņem Vilkam bļodu. Mutes nav! Tur jau vis mēle neizmežģītos pasakot! Nezin kā bija aizmirsies to ūdeni ienest —! Iziēt ķēķi.

VILKS.

Ar nomocīta un sakaitināta cilvēka izskatu. To vairs nevar izturēt!..

KATRINA.

Nākdama ar bļodu no ķēķa atpakaļ. Pasaka cilvēki ar laipnību, kam ir mute. Bet kas te to dos! Te sola tevi tikai velnam! Ieiet ar bļodu otrā istabā, no kurienes dzird joprojām viņu runājam. — Kur cilvēki ar laipnību dzīvo! Ar laipnību un ar mīlestību!.. Bļodu nolikuse, nāk atpakaļ.

VILKS.

Kodīgi. Hahaha! Ar laipnību un mīlestību — jāgan! Palokās pret Katrīnu. Tad es pateicos, Katrīn, ka tu man to ūdeni nu esi ienesuse! Es pateicos... ar laipnību un ar mīlestību! Vēl reiz palokās un steigšus ieiet otrā istabā.

KATRINA.

Kā nepelnīti apvainota. Nerrojies nu cik gribi! Man jau gabals vis par to neatkritis! Vaj tas nu kāds brīnums pasaulē, ka kādreiz kas aizmirstas? Ak tu manu dienī!.. Paklausās, kā otrā istabā Vilks mazgājas. Un kas tur nu būtu ko

pasacīt: sak, man vajag tīra ūdens. Bet vej: paķer bļodu un skrien pats! Sirds vienmēr pilna ļaunuma! Kad nerunā, tad nerunā nemaz; un kad saka ko, tad sola velnam!.. Bet gan tu redzēsi, kā tev ies, kad atnāks cita! Tad nevarēsi vis, radiņ, solīt velnam. O—o! — Kas ar svešiem ir dzīvojuši, tie to gan jau zina! Kā tas pats Navaržavas kungs —!

Koridorā skarbi noskan zvans, un Katrīna izsteidzas ķēķī, pamezdama turpat istabā slotu, putekļu lupatu un mēslu liekšķeri.

CEIPURS.

Gadi divdesmit septiņi vecs, kustīgs, naivi-jautrs un drusku plāpīgs; ienāk tāpat ar visu mēteli, cepuri galvā un spieķi rokā. E—o! Tu guli?

VILKS.

Otrā istabā. Negulu vis! Tūliņ, tūliņ!..

CEIPURS.

Jānūdie cik labi — ka pašam sava saimniecība! Viena laba lieta! Brīnišķīgi laba lieta!..

VILKS.

Uzvīlcis atkal svārkus, iznāk matus glaudīdams; pamana Katrīnas atstātos darba-riņķus un izdevīgākā acumirkli pūlas te to, te citu nodabūt pie malas, kur mazāk acis duras. Ja—a, nekas... nekas nekait...

CEIPURS.

Kas tad tā nedzīvot — pavisam cita būšana! Pārnāc no darba — pusdienu jau gaida. Nav vis jāskrien uz viesnīcu. Paēd — un ej pagulēties dienvidu. Bet kad celies — kafeja jau smaržo uz galda. — Pavisam cita būšana!.. Atsēstas krēslā un atmetas atpakaļ kā stipri piekusis.

VILKS.

Ja—a... Ir jau savi labumi... ir jau savi labumi...

CEIPURS.

Vai Dieviņ! Es tevi taisni apskaužu! Miers un atpūta pēc garžīgas pusdienas! Bet kā tad man? Aizskrien uz viesnicu, pastellē ēdienu — un gaidi... Nogurums, izsalkums — bet gaidi!.. Un ko tad tur dabū? E — reizēm arī pats nezini, ko tev dod iekšā! Mūžīgā teļu būšana! Vienā dienā teļa gaļa ar kartupeļiem, otrā — bez kartupeļiem; trešā — ar rīsu, ceturtdā — bez rīsa!.. Tik tāda apsutināta... Ka tā, tad — labāk pavisam neēdis!..

VILKS.

Jā—a... Labāk ir... kad nerūc...

CEIPURS.

Labāk neēdis — jānudie! — Nupat šodien ie-grūda nezīn kādus kapājumus — sirds ir tīri nelaba! Un iekšās ceļas nelaba rūkoņa... Velns viņu zina, kas tie tādi par ēdieniem, kam tāda gaudošana! — Kad klāt citi cilvēki, tad tīri kauns, un nevar nekā cita saprast, kā tik pašam briesmīgi stipri runāt, lai tās muzikas nedzird. Rūc — fu tu nolāpīts!..

VILKS.

Ja—a... Labāk ir... kad nerūc...

CEIPURS.

Traks! daudz labāk! Sevišķi, kad vēl dāmas klāt. Pēcpusdienās es nemaz nedrīkstu rādīties, kur ir dāmas — labāk manos projām ar lielu likumu. Kur tu iesi, kad iekšā gaudo kā suņi! Tikai par to rīta cēlienu ir miers!..

VILKS.

Tā savādi pasmejas, kā negribēdams. Man nu, paldies Dievam, no tās nelaiimes gan nava jābaidās...

CEIPURS.

Un pateicies par to Dievam! — Bet par ko tev nava jābaidās? — Ka pašam sava saimniecība —!

Koridorā noskan zvans. Dzirdams, ka kāds ienāk. Un reiz es domāju arī gan grozīt dzīvi. Šitā nav vērts! Uz nākamgad' katrā ziņā — tik tiešām, kā es dzīvoju —!

PLĒSUMS.

Gadu trīsdesmit vecs, skarbas dabas, sarkastīgs; ienāk arī tāpat ar visu mēteli un cepuri. Kas tas par zvērastu, Ceipur? Vilkam. Grib no tevis naudas aizņemties? Netici un nedod! Atpakaļ nedabūsi! Tas vīrs pa viesnicu dzīvo zaļi, nevis kā tu pa māju un es pa panziju!

CEIPURS.

Cik zaļi es dzīvoju, to vislabāk tev var izskaidrot mana pēcpusdienu muzika!

VILKS.

Taisni no viesnicas jau viņš grib bēgt — ietaisīt savu saimniecību.

PLĒSUMS.

Savu saimniecību? — Bravo! Novēlu laimes! Hehehehe!

CEIPURS.

Ko tu smejiēs? Es domāju to gluži nopietni! Un vajadzētu par to lietu pārdomāt arī tev! Vaj tai panzijā tev tik labi iet?

PLESUMS.

Ironizēdams. Vareni! Simtkārtīgi labumi! Neaizmirstamas mācības! Piemiņas uz mūžu mūžiem! Lai dzīvo mūsu panzijas dvēsele, cienījamā Ētik' kundze! Arī apsēstas.

CEIPURS.

Tu jau nu atkal tik mels vien!..

PLESUMS.

Nemaz! — Pirmās zortes cisiņi no grūti atmināmām vielām! Pirmās zortes gaļa no sevišķi labām vietām! Pirmās zortes zupa ar nodrošinātu skābumu! Pirmās zortes tupeņi ar tumšām acīm un vaigu bedrītēm! Pirmās zortes mandarinu tēja — pietiek ar vienu glāzi! — Un jauka cisiņu garža mutē vienmēr! Un brīnišķīga grauzdētu aitu tauku smarža neatstāj deguna nekad! Un ēdiens tikai noteiktā laikā, kas palīdz pašam sevi ieturēt pie disciplinas! Un Ētik' kundzes uzticībā spīdošā seja! Un ķēķa svētību smaržojošas telpas! — Lai dzīvo panzija un Ētik' kundze!..

Visi trīs smejas, cits uz cita skatīdamies.

CEIPURS.

Tad tādēļ! — Bet kas kait, ja pašam sava saimniecība! Kāda ēdiena vēlies, tādu liec taisīt; kad gribi, tad ēd! — Redz, kā šis nupat dzīvo: es nāku no viesnīcas, tu nāc no panzijas; bet viņš — paēdis labu pusdienu un savu brītiņu jau nosnaudis!.. Kā gribi, tā dzīvo!

PLESUMS.

Šis? — Nu tas nu tā, ka šim mājā radiniece. Citādi jau sen būtu dabūjis bēgt. Paķer mēteli un cepuri — un prom uz krogu!.. Tā arī iet, kad pašam sava saimniecība! —

CEIPURS.

Kā nolaidies. Tu jau pārspilē. Kad es esmu pats savā mājā kungs, tad es pavēlu — un visam jānotiek, kā es gribu!

VILKS.

Domīgi. Ir jau reizēm arī savas nepatikšanas...

PLĒSUMS.

Pirmās zortes! — Kur es agrāk dzīvoju, tur gadījās redzēt, kā vienam gāja, kurš ar' bij pieķēries kā pie poļu vezuma. Kumediņi! Smējāties vaj pie zemes krisdami!..

CEIPURS.

Kas tad tur bij?

PLĒSUMS.

Joki! Saimniece dzīvoja pēc sava prāta. Ja ko vēlas — lai padara pats. Jāiet uz darbu — ēdiena nav: jāskrien tukšā. Nāk mājā izsalcis kā vilks: klusums — un tik pēc laba laika dzird, ka ķēķī kāds lauž skalū iekuriem... Un stundām nu jāsed pie galdā ar tukšu vēderu, jālasa otrreiz vecas avīzes un jāgaida... Pašam sava saimniecība!.. Hehehehe!

CEIPURS.

Tad iekšās var iemesties tāda pate vaina, kā no viesnīcas!..

PLĒSUMS.

Un tad bieži vien vārija pats sev tēju, ienesa mazgājamo ūdeni un vīksēja zābakus!..

CEIPURS.

Tas tak par traku!

VILKS.

Vaj tas... nava noticis Navaržavā?

PLĒSUMS.

Izbrinējies. Navaržavā? Par ko Navaržavā? Nemaz tik tāli! Kur es aizpērn dzīvoju — Laidavā. Bet par ko tu domā, ka tas noticis Navaržavā?

VILKS.

Apjucis. Es?.. Es tāpat... Ienāca tā prātā... Tad tas būs gan noticis kaut kur citur...

PLĒSUMS.

Un naudas — kas viņam gāja naudas!.. Līdz tam laikam bija izticis cilvēks; bet tad sāka daudzīnāt piena un gaļas parādus... Pat pie tiesas izsūdzēja un apšļakoja skolā algu —!

VILKS.

Pietrūkdamies kājās. Tas ir gan tad par traku!..

PLĒSUMS.

Un ne vārda iebilst: — tūlit elles tracis! Un nekā šai preti runāt: — tad sit tūlit zemes gaisā!..

CEIPURS.

Es atlaistu tādu uz vietas un ņemtu citu!

PLĒSUMS.

Citu? — Tā viņš beidzot arī izdarija — un dabūja vēl labāku! Tā bij sadomājuse, lai precējot šo pašu, vaj arī šās draudzeni. Un to arī atlaist bij grūti, jo solījās tūlit gala meklēt!..

CEIPURS.

Lai velns paraun! Tad tā lieta nav nemaz tik laba, kā izskatās! — Bet kas tad beidzot notika?

VILKS.

Paskatās ar neuzticību uz Plēsumu un sāk nemierīgi staigāt. Ir jau arī savas nepatikšanas...

PLĒSUMS.

Kas notika? — Dabūja pats bēgt — tas notika! Atstāja vienu dienu visu un — projām!..

CEIPURS.

Vaj zini — tad es tik ātri vēl nesteigšos. Kas var zināt, kas tur izjūk? Ka neceļas vēl trakāka muzika! — Nevar jau visiem tik labi gadīties, kā ek Vilkam: radniece — paša cilvēks...

PLĒSUMS.

Nem tu ar' paša cilvēku!

CEIPURS.

Nav te man nevienas radnieces.

PLĒSUMS.

Pataisi kādu par radnieci! Tikai tā aizbēgšana tak grūtāka... Hehehehe!

CEIPURS.

Bet kad labi iet? Kam tad bēgt?

PLĒSUMS.

Bet kad labi neiet un bēgt gribas? Un mīlestības saite ap kāju — un pie otra gala sieva un pašam sava saimniecība!.. Sāk stipri smieties. Smejas viņam līdzī arī Ceipurs. Tikai Vilks ir kā apjucis un pamet slepeni acis gan uz istabā pamestām Katriņas lietām, gan uz ķēka durvīm, kā no kā baidīdamies.

VILKS.

Jā — tāpat ir savas raizes arī tad, kad pašam sava saimniecība. Savs labums, savas raizes...

PLESUMS.

Viendien tev bij ļoti labas etiķi ietaisītas siļķes. Kaut es panzijā jel reiz par gadu tādu dabūtu! Ja tev vēl ir, liec ienest man kādu gabaliņu! Gribētos to cīsiņu garžu dabūt no mutēs laukā! Cīsiņi, zināms, pirmās zortes... bet vaj tev ir viens gabaliņš siļķes?

CEIPURS.

Vaj zini — arī man nebūtu nekas preti! Kaut ko tādu sālijāku?.. Varbūt tad paliktu labāk: Velns lai paraun tos kapājumus!

VILKS.

Dievamžēl nav. Saimniece aizmirsuse ietaisīt.

PLESUMS.

Tad nekā. — Bet aiziesim uz viesnicu: man nудie gribētos ko uzkost. Vaj tad tīri tās cīsiņu garžas no mutēs laukā nedabūšu?!

CEIPURS.

Un brandaviņa arī tev nav? — Bet es redzu, ka bez brandaviņa es neiztikšu! Vilkam. Nāc tu ar'!

PLESUMS.

Nāc, nāc — izdzer glāzīti ar mums bēdu vīriem! Glāze alus pēc pusdienas nebūs arī tev par ļaunu!..

VILKS.

Stomidamies. Es neesmu vēl... Man tagad... Es nevaru tūlīn jau iet... Vēlāk...

CEIPURS.

A—a! Tev laikam nāks ciemiņi? Mūsu dāmas... Dzirdēju, ka solījās. — Bet — vai velns! Tad laikam šodien tev ir dzimšanasdiena? Pērn arī ap šito laiku bija! ..

PLĒSUMS.

Un viņš mums nekā par to nesaka! — Bet paši vainīgi: aizmirsuši! Nu sveiks! sveiks!
Abi koleģi, laimes vēlēdami, sniedz Vilkam roku.

CEIPURS.

Bet vaj tev tās dāmas būs drīzi?

VILKS.

Varbūt atnāks uz launaglaiku...

PLĒSUMS.

Vaidzi — vaj tev nava kas aiz ādas? ..

CEIPURS.

Ar Elmas jaunkundzi. Tā jau tās acis staigā!..

PLĒSUMS.

A—a! Nu es sāku saprast! ..

CEIPURS.

Sagaida un pavada! ..

PLĒSUMS.

Traks progress! Sava saimniecība jau ir — un tad būs vēl kas vairāk! ..

CEIPURS.

O — tad būs vēl daudz kas vairāk! ..

Abi koleģi smejas; smejas arī Vilks, uz viņiem skatīdamies.

PLĒSUMS.

Vaj tad varam mēs arī atnākt?

VILKS.

Lūdzu, lūdzu! Nekādu viesību jau nebūs. Bet ja jums labs prāts —

CEIPURS.

Katrā ziņā! Dāmas — jauki! ..

PLĒSUMS.

A—a! es zinu! Tevi velk tā Ripiņ' jaunkundze. — Drusku par resnu gan viņa ir un drusku par īsu, bet citādi nekas. Bet ja to piesiesim tev ar mīlestības saiti — nekur vairs netiksi: tad bēgšana vairs nav! ..

CEIPURS.

Ko nu mels! Tā tad — uz redzēšanos! Izieť ārā.

PLĒSUMS.

Bet papriekš mēs uzkodēsim kaut ko sālijāku un iedzērsim jau pagaidām uz tavu veselību... tā kaut ko stiprāku; pie tevis jau atkal būs kaut kas saldēns. Izieť ārā.

VILKS.

Stāv istabas vidū un klausās, kā koleģi smiedamies un runādami aiziet pa koridoru, tad iet pie ķēķa durvīm un paver tās. Vaj tā pusdiēna beidzot būs vaj ne?

KATRINA.

Iznākdama uz sliēkšņa. Ak tu manu dienīņ! Nu kā apsvilis! — Kad jau būs, tad būs!

VILKS.

Bet kad? Vakarā? ap pusnakti? vaj arī rit no rīta?

KATRĪŅA.

Tad redz, kas par muti! — Vaj tur nu būtu atņemu-atņēmām ko runāt? Eku brīnums, ka reiz vēlāku! Kā tad Navaržasvas kungs —

VILKS.

Iekliegdamies. Navaržasvas kungs —! Klusums. Savaldīdamies, rāmi. Un vaj kafeja ir pārnesta? Šorīt bija tik tāds ūdens — teici, ka pietrūcis. Pēc būs jāuzvāra vairāk — varbūt atnāks kādi ciemiņi.

KATRĪŅA.

Ciemiņi?! — Un tad tikai tagad to saka! Parunā tak cilvēki, ja kas iegādājams, pie laika — kam ir mute! ..

VILKS.

Tā tad nav?

KATRĪŅA.

Gluži vienaldzīgi. Man pietrūka naudas.

VILKS.

Tak vēl vakar tik devu!

KATRĪŅA.

Iecirzdama rokas sānos. Vi—! Tad nu es būšu to naudu nozaguse? Tu to saki?

VILKS.

Nemuldi! Kas tev par zagšanu ko teicis?

KATRĪŅA.

Nupat jau tak pats runāji. Brīnās, ka naudas vairs neesot — laikam es nesaprotu, ko domā! Skaidri nesaka! — Bet lai domā, ko grib: — ka tik mana sirds ir riktīga —!

Koridorā ieskanas zvans. Katriņa nozūd. Vilks, sadusmots, aizsīt ķēķa durvis cietī, ņem cepuri un mētelī un grib ģērbties.

BRAČKA.

Bārdains vīrs, gadu piecdesmit vecs; ekspreša cepuri rokā, iemetas ātri pa durvīm no koridora, kā bēgdams no kā, un paraugās atpakaļ. Labdien, skolotāja kungs!

VILKS.

Nolikdams mēteli un cepuri atpakaļ. Labdien, Bračka! Nu ko jūs laba teiksiet? Man dievamžēl šoreiz maz vaļas — jāiziet! Jums kāda vajadzība?

BRAČKA.

Pamezdams bailīgas acis uz ķēķa durvīm. Es jums atnesu atpakaļ... to naudu, ko jūs man iedevāt... Izvelk no kabatas desmitrubļu gabalu un sniedz to Vilkam.

VILKS.

Naudas neņemdams. Par ko tā, Bračka? To naudu tak es jums devu priekš kāzu tēriņiem — no manas puses. Tas nav jums uzskatāms kā parāds. Kāzām...

BRAČKA.

Kāzu nebūs, skolotāja kungs!

VILKS.

Kā — nebūs? Jums tak ar Katriņu bija tā norunāts. Es jau gaidu vien, kad jūs iesiet pie mācītāja.

BRAČKA.

Neiznāk tā... Es esmu pārdomājis...

VILKS.

Kas tad tas, Bračka? Jūs tak ar Katriņu bijāt vienis prātis!..

BRAČKA.

Nemierīgi grozīdamies un joprojām pamezdams acis uz ķēķa durvīm. Bijām gan... Bet nu vairs tā neiznāk...

VILKS.

Brītiņu padomājis. Uz kāzām ceļas daudz izdevumu? Tagad maz pelniet? Nu — es došu jums no savas puses vēl otru desmitnieku! Izņem maku un meklē naudas.

BRAČKA.

Nē, nē, skolotāja kungs! Es tikpat neņemšu! Es vairs precēties negribu... nemaz vairs negribu!..

VILKS.

Kā? Vaj tad Katriņa izliekas jums par sliktu? Būtu jums dūšīga sieva!..

BRAČKA.

Ko nu par to runāt — dūšīga gan...

VILKS.

Nujā! Un jums ietu daudz labāk. Jūs pelnītu pa āru, viņa strādātu pa māju. Iztikšana vis citāda... Nu jūs paķeriet bodē kādu desu vaj silķi; bet tad būtu mājā riktīga pusdienu... Negrozaties, Bračka, nekā, bet dariet, kas reiz nodomāts!

BRAČKA.

Man nu par to pusdienu liels nekā nava: ko varu dabūt, to ēdu.

VILKS.

Un Katriņa man teica, ka pēc kāzām jūs gribot uzņemt citu, ienesīgāku amatu — palikt par fūrmani...

BRAČKA.

Tā jau biju gan domājis. Bet nu no tā vēl nekā...

VILKS.

Nujā! Tur vajag vairāk naudas: jāpirk zirgs un rati. Es saprotu! Sakiet vien droši, Bračka!

Cik manā spēkā būs, — lūkošu jums palīdzēt, jo Katriņa jau man radu. Kad jūs iedzīvosaties — gan atdosiet. Pašlaik gan lielākas naudas man nava klāt; bet es priekš jums izgādāšu — tam jūs variet ticēt!

BRAČKA.

Ko nu par neticēšanu, skolotāja kungs!.. Nemierīgi grozās un mīdās, paskatīdamies uz ķēķa pusi. Var jau ticēt... Bet—e...

VILKS.

Ak tā... jūs varbūt bīstaties, ka es parādu drīz atprasīšu! Padomā brītiņu; tad ar izmisušu apņemšanos. Nu, Bračka, nebīstaties vis. To zirgu un ratus es jums uzdāvināšu!

BRAČKA.

Uztraukts, lielā kārdināšanā. Vai Dieviņ... cik tas būtu labi!.. Stomās; tad piepeši apņemdamies. Nē, skolotāja kungs!.. es nevaru jūsu radniecības ņemt!..

VILKS.

Stipri pārsteigts. Ko? Jūs nevariet manas radniecības ņemt? Viņa ir priekš jums par sliktu? Ak tā jūs domājat —?!

BRAČKA.

Nemierīgs, uz iešanu. Kas nu par sliktumu!.. Bet —

VILKS.

Dusmās. Bet — jūs domājat te tādus jokus dzīt —! Ēsiet brūtgāns — un tad uzreiz vairs ne! — Tā tas neiet! Jūs ņemsiet Katriņu, jeb es —!!

BRAČKA.

Nijau, skolotāja kungs! Es neņemšu vis! Te būs tā jūsu nauda... paldies!.. Noliek naudu uz galda un steigšus iet ārā. Ardievu, skolotāja kungs! Ātri izmetas koridorā.

Tai pašā brīdī ķēķī ar lielu troksni plīst kādi trauki. Vilks izpleš rokas un ar izmisumu paraugās apkārt.

KATRĪŅA.

Ielec no ķēķa, pamezdama durvis vaļā. He! — He! — Nu gribēja mani pārdot! Bet neizdevās! —

VILKS.

Neizdevās! — Esi jau iedzinuse bailes arī tam cilvēkam! —

KATRĪŅA.

Neizdevās! — Tad būtu gan prieks, ka es pie tā veča ietu! Viss tā jau sagudrots! Bet laime, ka dabūju jau pie laika zināt! Šis braukšot par fūrmani, bet man jāmazgā veša veselam eksprešu baram! — A—a, kundziņ! to tu vari gaidīt! Neizdevās!..

VILKS.

Uzraun ātri mēteļi, paķer cepuri un steidzas pa durvīm ārā. Neizdevās... neizdevās!..

KATRĪŅA.

Jā! Neizdevās manis tam večam pārdot! Paskaties: ij zirgu, ij vāģus nopirkšis!.. Lai tikai no manis vaļā tiktu!.. Ak tavas bezkaunīgas būšanas!.. Bet pagaidi vien: to es neaizmirsīšu vis!.. Iziet ķēķī un tūlīt atkal nāk atpakaļ, nesdama dažus lielākus un mazākus šķīvjus, ēdamo un zupas karoti, nazi un dakšīnas, uz paplātes saliktus. Uz galda liekot un kā ar dusmām rikojoties, viens šķīvis nokrīt zemē un saplīst. E!—e! — Tas ar' maita no-

skrēja! Ātri iznes citu šķīvi, noliek uz galda, un saplīsušā šķīvja gabalus saņēmus, ieiet ķēķī, pievērdama aiz sevis durvis.

ELMAS JAUNKUNDZE.

Gadi divdesmit četri vaj pieci veca, vidēja auguma, vieglām kustībām; ar mēteļi mugurā un vienkāršu cepuri galvā, turēdama rokā papīrā ietītas puķes, ienāk no koridora. Ko tad tas jubilarš dara? Paceļ roku ar puķēm un skatās apkārt. Nav...

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Tos pašos gados, zema un drukna, neveiklām, slinkām kustībām; tāpat ar mēteļi mugurā un ar putnu spalvām bagāti izpušķotu platu cepuri galvā, ienāk tūlīt aiz Elmas jaunkundzes. Būs tur dziļāki. — Koleģi, vaj tā saņem ciemiņus?

ELMAS JAUNKUNDZE.

Tuvojas otras istabas durvīm. Ka tik negul vēl dienvīdu. Tad jādod ar šitām pašām puķēm! Paliekstas gar stenderi un skatās dibena istabā. Nav! — Bet kā kad nupat būtu cēlies!..

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Ā—! viņš būs izgājis ko nopirkt: zina, ka būs ciemiņi. Mēs dabūsim kūkas!..

ELMAS JAUNKUNDZE.

Tas var būt. — Skatīdamās pa istabu apkārt. Bet kāds te — kā nekopts... Tā saimniece netur viņam nekādas kārtības!..

Ķēķa durvis paveras un aiz tām šad un tad pie stenderes manāma Katriņa, kuŗa gan paver durvis plašāki, gan atkal pievelk šaurāki.

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Gan, mīlā, kad atnāksi tu... tad ievēdīsi kārtību pēc sava prāta. Cik es esmu novērojuse,

tad jau viņam tie prāti ir uz tevi stipri vien — un jums jāprecas vien būs! ..

ELMAS JAUNKUNDZE.

Ar patikšanu smaidīdama. Nu, nu! .. Tas būs gan tev tikai tā licies ...

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Nē, nē! Tādās lietās vis manīs lai nemāca! .. Bet es jau neskaužu: lai nu jums arī izdodas!

ELMAS JAUNKUNDZE.

Nu — un tev atkal iznāks ar Ceipuru! Viņš atkal ap tevi vien griežas kā ap siena gabanu ... Smejas. Vaj ne —?

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Griežas, griežas ... Bet no viņa nevar īsti nekā zināt ... Dažreiz liekas, ka viņš grib gan un ka viņam ir kādi nodomi ... Bet dažreiz atkal neliekas ne zinīs ... Nevar nekā saprast: — viņš laikam ir tāds nepastāvīgs cilvēks! ..

ELMAS JAUNKUNDZE.

Nu tad saņem tu viņu cietāki! Pakairini ... tā interesanti! ..

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Nav jau man, mīlā, tādas mācēšanas. Kad es varētu tā kā tu, tad gan —!

ELMAS JAUNKUNDZE.

Kādas tur sevišķas mācēšanas vajag? Lūko vairāk ieinteresēt un tad pate atkal it kā atraujies — lai tad šis nāk līdzī! ..

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Tā jau nu vajadzētu darīt... Bet man nepaveicas... un tur es tevi tīri apskaužu!..

ELMAS JAUNKUNDZE.

Ko vēl var zināt: vaj skaust vaj ne! — Bet tā istaba jau nava šodien vēl nemaz uzkopta! Gulta neuztaisīta... un skaties, kā viss noputējies!.. Var redzēt, ka tā meita ir viņam pavisam nolaidusēs!..

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Kam tad viņš tādu tura? Lai dzen projām un ņem labāku!

ELMAS JAUNKUNDZE.

Viņš ir par daudz labsirdīgs. Pieņēmis kā savu radnieci, kad bijuse bez vietas un negriboties naidoties. Nolaidīga un rupja... Un netaupīga ar'... kā čigāns: kad ir, tad ir — un kad nav, tad nekā. — Runājis jau ir pats, ka šim ejot briesmīgi grūti...

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Tādu jau vajadzētu aizdzīt pirmajā dienā! Saki tu viņam, lai viņš neļauj sevis tā postīt! — Skat, tepat viens trauka gabals mētājas. Paspeļ kādu Katriņai palikušu šķīvja skambu ar kāju. Laikam ko sasituse!

ELMAS JAUNKUNDZE.

Traukus jau plēšot par traku! — Reiz te dzērām tēju: tad visas kannas bija bez zariem un visas tases bez osām... Traks meitiets!

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Atrazdama slotu un mēslu liekškeri. Un kas tad te mētājas? Paceldama slotu. Redzi, kādas lietas ar' tepat istabā glabājas! Vai manu dieniņ!—

KATRINA.

Nevar vairs ilgāki izturēt un ar lēcienu iekļūp no ķēķa istabā; sajukuse, nikni. He!.. Brūtes sanākušas!.. Tad šitādas ir dāmas?.. Ak tā!.. Aiz to es nevaru vairs te nemaz dzīvot!.. Tādus melus stāstīt un tik bezkaunīgi runāt!.. Bet to es gribu zināt, kā jūs drikstiet par mani tik bezkaunīgi runāt!.. To es gribu zināt!.. Ak tu brūte, kas mani atlaidīšot!.. Neinogs!.. Un ko tu gribi ar to slotu darīt, tu resnā bumba?.. Vaj tev viņa uz kakla kāpa?..

Abas viešņas stāv kā sastingušas aiz pārsteiguma — kā nedrīkstēdamas ne kustēties.

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Klausāties — jūs tik rupji nerunāji! Mēs izstāstīsim visu jūsu kungam. Un pret to jaunkundzi jums arī pienāktos izturēties pieklājīgāki, jo viņa drīzi —

KATRINA.

Draudīgi tuvodamās Ripin' jaunkundzei. Nu — ko tad drīzi—? Svilpo, mačka! Nav vis vēl paņēmis! Kur šis tādu lapseni liks? Kā kad labāku cilvēku trūktu! Sagrozīts jau nu viņa prāts ir, bet varbūt vēl atjēgsies!..

ELMAS JAUNKUNDZE.

Tā sieviete ir traka!

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Kāpdamās soli atpakaļ. Pavisam traka! Lai tik pārņāk Vilka kungs — es tūlīt teikšu, lai viņu atlaiž uz tām pēdām! —

KATRIŅA.

Ak tu ērma kukainis! Tu teiksi, lai mani atlaiž? Lien aizdomīgi Ripiņ' jaunkundzei virsū. Ak tu teiksi, lai mani atlaiž? Tu gribi paņemt otra maizi, badmira? No cita labuma dzīvo — aiz to tik resna! Vaj to slotu ar' gribi zagt? Dod šur! Grib atņemt Ripiņ' jaunkundzei slotu. Ēs tev rādīšu —!

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Slotu gaisā izslējuse, velkas atpakaļ un vēcina to, vairīdamās. Vai Dieviņ... trakā! — Slotas es viņai nedošu! — nezin ko viņa ar mums grib darīt!..

KATRIŅA.

Atdod manu slotu, resnā guba!.. tad es tev tūlīt rādīšu, ko es gribu darīt!..

Katriņa mājās Ripiņ' jaunkundzei virsū; tā grib tverties aiz Elmas jaunkundzes; Elmas jaunkundze savukārt bīstās no sadusmotās Katriņas un grib glābties aiz Ripiņ' jaunkundzes. Tā viņas, bailēs kliegdamas, iet pa istabu juku-jukām, līdz beidzot, divana tuvumā, Katriņai izdodas saķert slotas galu — un tad viņas ar Ripiņ' jaunkundzi spēkojas, gribēdamas katra slotu paturēt.

RIPIN' JAUNKUNDZE.

Elmas jaunkundzei. Palidzi!.. Ko tu stāvi!.. Viņa ir traka un mūs nosītis!.. Raun viņu atpakaļ!.. Vai Dieviņ!.. Turi cieti to pagānu!..

ELMAS JAUNKUNDZE.

Liek kā brīdinādama Katriņai roku uz pleca un bīda viņu sāpus. Palieciet mierā!.. Tūlīt!.. Ja ne, tad jūs tiksiet aizdzīta uz tām pēdām —!

KATRIŅA.

Briesmīgi pārskaitusēs. Kā tu drīksti mani aiztikt?.. Aizdzinēja!!.. Palaiž slotu vaļā, saķer Elmas jaunkundzi stiprām rokām un nosviež uz dīvana, pie kam tā iekliedzas kā no jumta krīzdama; tad viņa sagrābj arī Ripiņ' jaunkundzi, kuŗa elso vien no piekusuma, un uzgrūž Elmas jaunkundzei virsū; pate viņa uzspiežas tām abām virsū, kā negribēdama vairs augšā laist; ar uzvaras prieku. Nu, mačkas!.. Es jums rādišu labus brūtgānus, jūs lielās brūtes!.. Tad jūs te lankšķēsiet visādus melus un solisiet man labu atlaišanu!..

Abas viešpas vaid vien aiz kauna un nobīļa. Viņu puķes izmētātas uz grīdas. — Koridorā stipri noklaudz kādas durvis; dzirdams, ka kāds ienāk. Katriņa atkāpjas no dīvana, paņem slotu un nekā neteikdama pazūd ķēķī. Abas uzvarētās ceļas no dīvana augšā.

VILKS.

Ienāk ātri no koridora un paliek stāvam istabas vidū kā sastindzis; rokās viņam aizsaiņi ar iepirkumiem. Kas te notiek?

RIPIŅ' JAUNKUNDZE.

Jūsu māja ir trako nams! — Iesim projām!

ELMAS JAUNKUNDZE.

Ak mans Dievs!.. Tāda traka cilvēka!.. Tāda kauna!.. Apmulsuse steidzas uz durvīm.

RIPIŅ' JAUNKUNDZE.

Viņai pakaļ dodamās. Jau es negribēju nākt. Bet tu uzmācies. Labi nu vēl, ka dzīvas palikām! Savu laiku es tādā mājā vairs kāju neceltu —! Izsteidzas Elmas jaunkundzei līdzī koridorā.

VILKS.

Viešņām ārā ejot. Jaunkundzes... jaunkundzes!.. Stāv brītiņu neizprašanā, tad atrauj vaļā ķēķa durvis. Katrīņ, kas te bija par šķandalu? — Vaj tu tiešām esi jau traka palikuse?!

KATRĪŅA.

Ienāk no ķēķa mierīga, kā kad nekas nebūtu noticis. Kas tad tur nu bija! — Viņas domājās mani izbiedēt, bet es nebijos vis. Tādas es salieku vienu uz otras kaut kuŗu brīdi!..

VILKS.

Nevarēdams vien atjēgties. Dievs, esi žēlīgs! — Tu tak esi prātu zaudējuse! —

KATRĪŅA.

Nemaz! — Bet vaj tu zini: tās gan tu neņem! Paklausi nu reiz arī manam padomam!

VILKS.

Atkāpdamies soli atpakaļ. Ko tu te runā?!

KATRĪŅA.

Ar sevišķu laipnību. Un neskaisties nu, kad es vēl vienreiz tev saku: ja jau nu gribi precēties, tad es tev parādīšu cilvēku.

VILKS.

Jau atkal! — Es tak esmu nosacījis, nekad man tādu muļķību nerunāt!

KATRĪŅA.

Lai nu esi nosacījis! Bet tās nav vis nekādas muļķības. Es nu gan tev dabūtu cilvēka, kas ir cilvēks!.. Un tik daudz ar' nevajadzētu vis

pētīt, vaj viņa ir tik skolota vaj ne... Kā tad tas pats Navaržavas kungs ar' apprecējis —

VILKS.

Gana! Ar riebumu, nevarēdams vairs savaldīties. Ērms, ne cilvēks! Gana!!

KATRINA.

Kliedz, kliedz! — Bet gan tu vēlāk atradīsi, ka es taisnību vien esmu runājuse! Pamācoši. Tikai šitās spindzeles vien gan neprecē! Ja neklausīsi, — gan tu vēlāk redzēsi, kā dancosi —

VILKS.

Turi muti!.. Ej ārā!.. Ej projām!..

KATRINA.

Ar augošām dusmām. Ak tā? Tad tu mani atlaid? Man iet? Tad tu dzen mani projām?!

VILKS.

Jā! jā!.. Ej!.. Tūlīt!.. Es negribu tevis vairs redzēt!!

KATRINA.

Tad tas par manu labu sirdi! Esmu godīgi gājuse un strādājuse — un nu es varu iet! — Bet kur lai nu es eju? Cieš britiņu klusu. Labi, labi! Es iešu ar'... es iešu! — Būs tev ko pieminēt visu mūžu! — Man būs labi... zem mašīnas riteņiem vaj upē. Ja mana dzīvība tev nieks — tad tu par viņu atbildēsi! — Būs tev ko pieminēt visu mūžu! Iet ķēķī atpakaļ.

Vilks izmisumā papleš rokas un paraugās apkārt. Koridorā atskan zvans, un drīz dzird Vilka darba biedrus skaņi runājam un smejamies.

CEIPURS.

Ienākdams no koridora. Tā, mēs esam atkal klāt!
— Bet kur tās mūsu dāmas tā aizskrēja?

PLĒSUMS.

Ienācis tūlīt aiz Ceipura. Kā pēc nopietnu tautiešu
vēstulēm uz pasta kantori!.. Vaj viņas te jau
bija — un vairs nenāks?

VILKS.

Apjucis un kā pats nezinādams, kas notiek. Es nezinu...
Laikam nenāks...

CEIPURS.

Cilvēks, kas tev noticis? — Stāv istabas vidū ar
mēteli mugurā un domā... Lata sieva!..

PLĒSUMS.

Aiz laimes! — Vaj tik šodien mums nebūs kas
vairāk jāsvin, nekā tikai dzimšanas-diena?!

CEIPURS.

A! tad tā tās lietas būs nudie! — Nu labi: tad
šitas būs pašā reizē!.. Izvelk no mēteļa iekška-
batas pudeli konjaka un cēli noliek uz galda.

PLĒSUMS.

Mēs drusku jau iemetām — un man vairs ne-
maz nenāk sveču tauki atraugām!

CEIPURS.

Un mana muzika — klusu! — Tik žēl, ka tās
dāmas jau projām!

PLĒSUMS.

Ē — ka nav, nav! Var iztikt tīri labi arī bez
bābiešiem!

CEIPURS.

Un nu mēteļus nost! Vilkam. Bet tu gādā glāzes, karstu ūdeni un cukuru!

Viesi novelk mēteļus un nosviež turpat uz kāda krēsla. Tāpat dara, kā apmulsis, arī Vilks un skatās uz saviem biedriem, kā viņu neredzējis.

PLESUMS.

Vilkam. Nu, ko tu stāvi kā stabs! Tu tak dzirdēji, kā vajag. Nu, kusti!

VILKS.

Kā atmozdamiēs. Jā, jā — tūlit! Iet pie ķēka durvīm un lūko taisīt vaļā, bet tās ir aizslēgtas. Viņš piekļauvē, pagrabina durvu kliņķi un lūko atkal durvis atvērt, bet atkal nekā. Tad viņš uztraukti tuvojas saviem biedriem. Vaj ziniet — nebūs labi... Viņa bija tāda ellīga... Ka tik nebūtu — —!

CEIPURS.

Kas tur ir? Nelaiž ķēķi?

PLESUMS.

Pašam sava saimniecība — hehehehe!

VILKS.

Es viņu atlaidu... Taisīja škandalu... Bij aizdzinuse tās dāmas, kamēr manis nebij mājā... Runāja — par... gala meklēšanu...

CEIPURS.

Pieceļas kājās. Nu, nu! Vaj jau tik traki? ..

PLESUMS.

Arī pieceldamiēs kājās. Vaj tev nebija mājā kādu želvū? Karbols, etiķis, bencins, terpetiņš? .. Meitieši ir uz tādām dzirām kā traki! ..

CEIPURS.

Vaj tad nevar attaisīt? Aiziet pie durvīm, lūko taisīt vaļā, bet nekas neiznāk. Tad viņš nolīkostas un skatās pa atslēgas caurumu. Piepeši paceldamies un atgriezdamies atpakaļ. Vaj ziniet —? Man tā liekas... tur pie viņas sienas kas karājas... Tā kā meitiešu brunči...

Piestedzas pie durvīm arī Vilks ar Plēsumu un viens par otru lūko pa atslēgas caurumu ieskatīties ķēķī.

PLĒSUMS.

Ir gan tā kā brunči!

VILKS.

Ak mani draugi!.. cik es esmu nelaimīgs cilvēks!..

CEIPURS.

Jālauž durvis vaļā!

PLĒSUMS.

Nē! — Ja jau viņa beigta — tad tur vairs nekā nevar darīt. Lai nāk sētnieks, — mums nav vērts tur smērēties!

VILKS.

Jāsauc sētnieks! — Neaizejat, biedri! Iziet koridorā.

CEIPURS.

Traka bāba! Izjauc visu mūsu omulību!..

PLĒSUMS.

Priekš mums, vaj zini, ir labāk, ka mēs tagad ejam. Var iznākt vēl, ka jāvazājas ap tiesām!..

CEIPURS.

Nepatikami ir! Bet Vilks gan lūdza, lai mēs neejot!..

PLĒSUMS.

Priekš viņa tas tagad vienalga, vaj mēs te bijuši, vaj ne! Bet kam mums tur pities? No tā nav Vilkam nekāda labuma...

CEIPURS.

Arī apvilkdams mēteli. Tā gan ir: iesim ar'!

VILKS.

Nāk iekšā no koridora; sētniekam, kurš nāk viņam pakal. Cieti tās un cieti arī šitās. Bet ķēķī mums ir kaut kas nelabi. Tikai iekšā nevar tikt. Taisiet šitās durvis vaļā!

SĒTNIEKS.

Vecs, tūlīgs, bārdains vīrs ar atslēgu bunti rokā un pīpi zobos. Kas tad tur noticis? Skurstens lāgā nevelk? Tad nebūs labi izslaucīts. — Nav no tiem slaucītājiem ar' tagad ne vilka! Tikai pagrabina kaut kā — ka tik to maksu dabūtu rokā! Viņš lūko kādu atslēgu pielaikot, nejauši piespiežas pie durvu kliņķa, un durvis pašas atveras. Durvis jau nemaz nav bijušas cieti, skolotāja kungs! Viņš paveļ durvis vēl plašāki, nostājas uz sliekšņa un pagriežas atpakaļ pret skolotājiem, kuri bailīgi lūko cits aiz cita ķēķī ieskatīties. Dūmu nav nekādu — tad jau skurstenī nebūs nekādas vaiņas. Un jaunkundze vārī gaļu ka breikšķ vien!

CEIPURS.

Bet tie brunči —?

PLESUMS.

Brunči karājas pie sienas!

SĒTNIEKS.

Vilkam. Nē, skolotāja kungs, skurstenī nava nekādas vaiņas! Tad jau būtu dūmi.

VILKS.

Nē, skurstenī vainas nav. Ejiet vien!

Sētnieks aizver ķēķa durvis cieti un iziet koridorā. Skolotāji brīnēdamies skatās labu brīdi kārtu kārtām cits uz cita.

CEIPURS.

Tad ta' traks meitiets!..

PLESUMS.

Tas visiem par mācību!..

VILKS.

Tā man iet!..

PLESUMS.

Tad labāk pirmās zortes cīsiņi un sveču tauki!
— Iesim!

CEIPURS.

Tad labāk kapājumi un muzika! — Vilkam.
Nāc tu ar'!

VILKS.

Nē... tūlīt vēl ne... Esmu pavisam noguris...
Paēdīšu papriekš pusdienu... varbūt tad...

CEIPURS.

Tad pusdienas arī vēl tu neesi ēdis?! O—o!! —
Nu, atnāc tad vēlāk. Svētīsim tavu dienu pie
manis. Paņem no galda pudeli un iebāž to kabatā; iz-
iedams koridorā. Mēs tevis gaidīsim! —

PLESUMS.

Arī iziedams koridorā. Pašam sava saimniecība!..
Hehehehe! —

KATRĪŅA.

Izlec ar cilpu no ķēķa; nikni. He! — He! — He!
— Gaida mana gala! — Tad priecātos! — Bet

nu vēl nekā! — Nu vēl no tā prieka nekā! —
Ak tu manu dieņ! — Tad redz, kur ir cilvēks!
— Un vēl radnieks! — Es varētu būt beigta —
kas mani žēlos! — Manas nāves gaida! — Tad
sveši cilvēki žēlīgāki! — Kā tas pats Navarža-
vas kungs — —!

Vilks paņēma cepuri un mēteli, pasit padusē un metas pa
durvīm ārā.

Katriņa saspiež rokas sānos un pagriežas uz istabas
pusi; kā pārsteigta un izbrīnējusēs.

He! — He! — He! —